

Gemeente Leeuwarden

Europa Agenda 2022-2026

Leeuwarden in Europa

Hoekstra, Anke
22-12-2021

Inhoud

1	Inleiding	2
1.1	Aanleiding	2
1.2	Visie en uitgangspunten: Europa het middel, niet het doel	4
1.2.1	De rol van Europa	4
1.2.2	Uitgangspunten voor Europees werken	5
1.3	Reikwijdte en opbouw Europa Agenda	5
2	Kansen en prioriteiten	7
2.1	Ambities van de Europese Commissie	7
2.2	Gedeelde ambities	8
2.3	Doorsnijdende thema's	9
2.4	Een groen-blauwe Leeuwarden	10
2.4.1	Klimaatadaptatie, biodiversiteit en ecologie	10
2.4.2	Energietransitie	10
2.4.3	Circulaire economie	11
2.5	Goed leven in Leeuwarden	12
2.5.1	Duurzame mobiliteit en uitnodigen tot bewegen	12
2.5.2	Goed Leven in Leeuwarden Oost	12
2.6	Een economisch sterk Leeuwarden	13
2.6.1	Stad als Campus, Regio als Proeftuin	13
2.6.2	Cultuurtoerisme	13
2.7	Inzet op andere thema's	15
3	De gemeente en externe samenwerking	16
3.1	Rol van de gemeente en de eigen organisatie	16
3.2	Externe samenwerking	16
3.2.1	Provincie en de Friese Projecten Machine	16
3.2.2	EU Office Cities Northern Netherlands	17
3.2.3	Samenwerkingsverband Noord Nederland (SNN)	17
3.2.4	Internationale en Europese netwerken	17
4	Monitoring, evaluatie en vervolgstappen	18
	Annex 1: Projectenlijst	19

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Een gemeente als Leeuwarden krijgt steeds meer te maken met Europa. Niet alleen is Europese wet- en regelgeving van grote invloed op de werkwijze en het beleid van de gemeente Leeuwarden¹; Europa biedt de gemeente ook veel kansen. Het succes van een Europees project zoals Culturele Hoofdstad laat zien dat het loont om te investeren in Europese samenwerking. Dit soort Europese projecten versterkt de binding met Europa en het Europese project als waarden- en economische gemeenschap. Samenwerken met, en in, Europa biedt kans op nieuwe inspiratie, kennis en financiering die van belang is om onze eigen ambities te verwezenlijken.

Om in te spelen op deze realiteit zet de gemeente actief in op samenwerking met de Europese Unie en andere Europese partners². De inzet van Leeuwarden is tot nu toe gebaseerd op de beleidsnota's Leeuwarden Internationaal 2011 en de update van deze nota voor de periode 2016-2019. De insteek in deze beleidsnotities was vooral gericht op economisch georiënteerde activiteiten, waarbij stakeholders in de stad het voortouw namen en de gemeente faciliteerde. Deze insteek gold ook voor de inzet van de gemeente richting Europese samenwerking. Leeuwardens Europese activiteiten hebben tot nu toe daarom vooral ter ondersteuning gediend van het economisch beleid.

Sinds 2016 is die inzet ook vertaald in een aanwezigheid in Brussel. Samen met Assen, Emmen en Groningen heeft Leeuwarden in 2015 het initiatief genomen om een permanente vertegenwoordiging in Brussel op te zetten, het EU Office Northern Netherlands. Het EU Office werkt voor Leeuwarden actief aan Europese projectontwikkeling, het onderhouden van netwerken en relaties en het profileren van Leeuwarden in Europa. De inzet van het EU Office wordt gestuurd door het opstellen van jaarlijkse focusdocumenten waarin kansrijke thema's en projecten worden geïdentificeerd en de inzet op die thema's voor dat jaar wordt gespecificeerd.

Een aantal ontwikkelingen heeft aanleiding gegeven tot een herziening én intensivering van onze inzet in Europa:

1. Grotere behoefte aan externe kennis en financiering om lokale uitdagingen op te lossen

Aan de basis van Leeuwardens inzet in Europa ligt het besef dat wij onze eigen ambities sneller, beter of efficiënter uit kunnen voeren door Europees samen te werken. Het toenemend aantal uitdagingen waar onze gemeente in de komende tijd voor staat vraagt om kennis en financiering vanuit Europa. Denk hierbij aan uitdagingen zoals de energietransitie, klimaatadaptatie, biodiversiteit, de ontwikkeling van de spoorzone en het Cambuur stadion en de vitalisering van Leeuwarden-Oost. Dit vraagt niet alleen om een intensivering van de Europese samenwerking, maar ook om een verbreding. De uitdagingen overstijgen namelijk puur economische thema's, waardoor een meer gemeente-breed georiënteerde inzet in Europa gewenst is.

¹ Europa bepaalt of heeft invloed op 60 tot 80% van de wet- en regelgeving die ook van belang is voor gemeenten.

² In totaal is Gemeente Leeuwarden momenteel betrokken in 10 Europese projecten die € 480.575,- opleveren in Europese financiering.

Bovenstaande ontwikkelingen leiden ertoe dat er behoefte is ontstaan aan meer en bredere Europese samenwerking en in het verlengde daarvan, meer structuur in de Europese activiteiten. Inspelend op deze behoefte is deze gemeente-brede Europa Agenda opgesteld, hierin zijn zowel inhoudelijke als organisatorische keuzes voor de gemeentelijke inzet in Europa voor de periode 2022-2026 beschreven. De Europa Agenda laat onze ambitie zien en geeft inzicht in onze werkwijze ten aanzien van Europa.

2. Intensivering van de regionale samenwerking richting Europa

In 2020 hebben de Provinciale Staten van de provincie Fryslân de beleidsbrief Fryslân en Europa 2020-2023 vastgesteld. In deze beleidsbrief stelt de provincie zichzelf de doelstelling om in de komende Europese programmaperiode (2021-2027) minstens 130 miljoen euro aan Europese middelen in Fryslân te laten landen. De middelen moeten Fryslân helpen om de brede welvaart in de regio te vergroten. De provincie spreekt daarbij expliciet de ambities uit om leidend in Europa te worden als het gaat om Watertechnologie, Circulaire Economie en Natuurinclusieve Landbouw en hierin samen op te trekken met haar partners uit de quadruple helix.

Om uitvoering te geven aan deze ambities heeft de provincie het voortouw genomen in de ontwikkeling van de Friese Projecten Machine (FPM). De FPM is een instrument dat - via gerichte samenwerking van Friese partijen – moet zorgen voor het ontwikkelen van meer en betere Friese projecten die met succes een beroep kunnen doen op Europese middelen. De FPM is een samenwerkingsplatform van kennisinstellingen, clusters en overheden en fungeert als vliegwiel naar Europese samenwerking en financiering. De FPM biedt een one-stop-shop voor al onze partners en de eigen gemeentelijke organisatie met informatie over Europese subsidies, vouchers voor het schrijven aan aanvragen en ondersteuning bij het vinden van calls en partners. De gemeente Leeuwarden heeft zowel ambtelijk als bestuurlijk actief meegedacht over het ontwerp van de FPM, en heeft hier ook een financiële bijdrage aan geleverd³. Om bij te kunnen dragen aan, en te profiteren van, de Friese Projecten Machine, is het van belang dat Leeuwarden haar eigen ambities en inzet in Europa goed formuleert in een Europa Agenda.

3. Focus leidt tot meer resultaat

Aansluitend op de bovenstaande ontwikkelingen, heeft ERAC op verzoek van de gemeente Leeuwarden in het najaar van 2020 een onderzoek uitgevoerd naar de vraag hoe onze gemeente haar organisatie zo kan inrichten dat we Europese kansen zo goed mogelijk verzilveren. Uit dit rapport is, onder andere, gebleken dat de gemeente Leeuwarden meer resultaat kan behalen in Europa als zij investeert in een duidelijke overkoepelende opdracht, geformaliseerde functies en gemeente-brede coördinatie; een Europa Agenda kan daar een belangrijke rol in spelen. De Europa Agenda kan helpen bij het aanbrengen van de benodigde focus. Met een beperkte capaciteit kunnen we als gemeente niet op alle kansen inspelen. In de Europa Agenda kunnen we een prioritering aanbrengen en kiezen voor de thema's en kansen waar wij verwachten het meeste rendement te halen.

³ Het College heeft op 15 juni 2021 ingestemd met deelname aan de Friese Projecten Machine en voor de eerste twee jaren (2021-2022) ook de financiële middelen beschikbaar gesteld.

1.2 Visie en uitgangspunten: Europa het middel, niet het doel

De meerwaarde van Europese samenwerking zit niet alleen in de kansen op nieuwe inspiratie, kennis en financiering, maar ook in het belang en de betekenis van samenwerking en verbinding in en met Europa zelf. Desalniettemin vraagt samenwerking in Europees verband een forse (voor)investering. Het is daarom van belang duidelijke keuzes te maken in waar die samenwerking de meeste meerwaarde kan hebben. Daarbij geldt dat die meerwaarde vaak te vinden is op die thema's waar Leeuwarden bij kan dragen aan Europese ambities en waar Europa bij kan dragen aan Leeuwardense ambities.

Daarnaast is het bij Europese projectontwikkeling en lobby niet goed te voorspellen of, wanneer en op welke manier een investering zich terug laat verdienen. Soms is een toevallige ontmoeting cruciaal in het vinden van de juiste partners een andere keer zal de investering in de ontwikkeling van een Europees project juist beloond worden met toegang tot nationale (financierings)mogelijkheden. De meetbaarheid van het resultaat van de inspanningen is daarmee ook complex. Tegelijk is monitoring en lessen trekken uit onze inspanningen van belang om zo onze inzet bij te sturen. De echte evaluatie van de inzet kan eigenlijk pas over langere tijd en in de breedte beoordeeld worden.

1.2.1 De rol van Europa

Europa kan op verschillende manieren ingezet worden voor het realiseren van onze doelen:

- **Podium:** Leeuwarden zichtbaar maken voor potentiële Europese partners via profilering en positionering.
- **Bondgenoot:** Via lobby en belangenbehartiging kunnen we Europa inzetten om voor Leeuwarden gunstig Europees beleid en gunstige regelingen te realiseren. Europa kan Leeuwarden helpen om beleidsmatige doelen binnen NL te bewerkstelligen en vice versa.
- **(Mede)Financier & kennispartner:** het opzetten van Europees gefinancierde projecten om Leeuwarder ambities sneller, beter of efficiënter te realiseren.

De mogelijkheden om Europese samenwerking vorm te geven liggen vooral op die terreinen waar Leeuwarden bij kan dragen aan de Europese ambities en vice versa. De prioriteiten van de Europese Commissie richten zich daarbij met name op het behalen van klimaatdoelstellingen middels de Europese Green Deal en het verbeteren van de concurrentiepositie van Europa in de wereld door het stimuleren van innovatie en ondernemerschap. De mogelijkheden voor meer sociale beleidsdoelstellingen zoals, werk voor iedereen of integratie zijn voor Europa ook van belang, maar bieden minder mogelijkheden voor Europese projectontwikkeling, mede omdat het grootste fonds in dit kader ESF+ landelijk verdeeld wordt. In Nederland is SZW hierbij in de lead en wordt een verdeelsleutel samen met de arbeidsmarktregio's afgesteld.⁴

⁴ Via het Werkgeversservicepunt Fryslân Werkt worden voor de gehele arbeidsmarktregio Friesland de beschikbare Europese structuurfondsen voor sociale doelstellingen al sinds 2007 structureel benut. Recente voorbeelden zijn het Europees Sociaal Fonds (ESF), Asiel, Migratie en Integratiefonds (AMIF) en het Europees Globaliseringsfonds (EGF).

1.2.2 Uitgangspunten voor Europees werken

Bij het bepalen van onze Europese activiteiten, hanteren wij de volgende uitgangspunten:

1. Europees werken is geen doel op zich, maar een middel om onze eigen plannen sneller en beter te verwezenlijken. Wij zoeken dus geen project bij Europese financiering, maar een Europese samenwerking bij ons project.
2. Soms helpt Europa ons, door het bieden van mogelijkheden en kaders, onze ambities te formuleren of vorm te geven. Daarnaast geven wij in sommige gevallen, met name op de prioritaire thema's, de ambities van de Europese Unie mede vorm. We anticiperen actief op deze mogelijkheden.
3. Binnen de Europese aanpak van Leeuwarden worden projecten zoveel mogelijk integraal aangevlogen waarbij het realiseren van brede welvaart voorop staat. Dit sluit aan bij de programmatische aanpak van de grote uitdagingen die ook terugkomen in programma's zoals Leeuwarden Oost en Volhoudbaar.
4. We erkennen dat samenwerken in Europa gebaseerd is op geven en nemen. We maken duidelijk wat we komen halen, maar we brengen ook onze eigen kennis en kunde in. Daarnaast bieden we ons in sommige gevallen aan als experimenteerregio waar innovaties kunnen worden getest en toegepast.
5. Bij Europese projectontwikkeling werken we zoveel mogelijk samen met lokale partners in onze gemeente en regio; zoals kennis- en onderwijsinstellingen, bedrijven en andere overheden.
6. We zorgen er voor dat de interne organisatie goed is ingericht voor Europese samenwerking. Dit betekent dat we investeren in capaciteit en kennis en kunde van inhoudelijke medewerkers, maar ook van ondersteunende diensten zoals financiën en communicatie. We zorgen dat we voldoende capaciteit vrijmaken en kennis bezitten of ontwikkelen zodat we effectief kunnen samenwerken in Europees verband en de projecten die worden opgenomen in het projectenportfolio kunnen verwezenlijken.
7. Onze Europese inzet is in lijn met onze inzet richting de nationale overheid. We zorgen dat we in profilering en beleidsbeïnvloeding een eenduidige boodschap afgeven en zo Europa kunnen gebruiken in de beleidsbeïnvloeding in Den Haag en vice versa.
8. We zorgen voor een duidelijk profiel van Leeuwarden in Europa. Dit profiel is in lijn met het profiel van Leeuwarden in Nederland.

1.3 Reikwijdte en opbouw Europa Agenda

Deze Europa Agenda richt zich op alle activiteiten van de gemeente Leeuwarden richting Europa en omvat zowel de lobby als projectverwerving in Europees verband en voor Europese fondsen.

Uitgezonderd is de specifieke projectontwikkeling voor Europese fondsen die nationaal worden verdeeld en uitgevoerd, zoals het Europees Sociaal Fonds (ESF+), het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO, Interreg uitgezonderd) en het Just Transition Fund (JTF). Deze projectontwikkeling wordt door de organisatie al uitgevoerd binnen de Arbeidsmarktregio en de afdeling Economische Zaken.

Op basis van de genoemde uitgangspunten is de Europa Agenda opgebouwd aan de hand van drie vragen: Waarom?, Wat? en Hoe? De inleiding geeft antwoord op de vraag waarom wij in Europa actief zijn. In het tweede deel van deze agenda wordt ingegaan op de vraag waar we onze inzet op richten. Eerst zijn de belangrijkste ambities van de gemeentelijke organisatie in kaart gebracht en

afgezet tegen de Europese ambities. Daar waar er overlap is in de gemeentelijke en Europese ambities kan Europa meerwaarde bieden en is onze inzet het meest effectief. In dat deel worden de strategische keuzes en de prioritering beschreven en uitgewerkt.

Het derde deel van deze Agenda richt zich op de vraag hoe we invulling gaan geven aan de Europa Agenda. In dit deel wordt beschreven hoe we in- en extern samenwerken om de ambities uit de agenda succesvol te verwezenlijken.

2 Kansen en prioriteiten

De kansen voor Europese samenwerking zijn het grootst daar waar de prioriteiten en ambities van Europa en Leeuwarden elkaar overlappen. In dit hoofdstuk worden de ambities van de Europese Commissie op hoofdlijnen weergegeven en worden deze gematcht met de prioriteiten van de stad Leeuwarden.

2.1 Ambities van de Europese Commissie

Voor de periode 2019-2024 heeft de Europese Commissie Von der Leyen zes beleidsprioriteiten vastgesteld:

1. **Een Europese Green Deal**
O.a. circulaire economie, klimaatadaptatie, groene energie, groene mobiliteit, energiebesparing
2. **Een Europa dat klaar is voor het digitale tijdperk**
O.a. de EU klaar maken voor nieuwe generatie technologieën
3. **Een economie die werkt voor mensen**
O.a. baancreatie en ondersteuning MKB
4. **Een sterker Europa in de Wereld**
O.a. multilateralisme
5. **Bevordering van onze Europese leefwijze**
O.a. bevordering rechtstaat.
6. **Een nieuwe impuls voor een Europese democratie**
O.a. burgers meer inspraak geven in de EU.

Met name de ambities gericht op verduurzaming (Green Deal), digitalisering (Digital Europe) en economie (o.a. Horizon Europe) bieden voor een stad als Leeuwarden kansen. Om deze ambities te behalen zet de Europese Commissie deze om in concrete werkplannen, wet- en regelgeving en fondsen. De financieringsmogelijkheden die hieruit voortvloeien bieden voor zowel de Europese Commissie als een stad als Leeuwarden mogelijkheden om de eigen ambities te realiseren. Een aantal belangrijke fondsen zijn Horizon Europe (het innovatieprogramma van de Europese Commissie), het Europese Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) en LIFE (het fonds gericht op verduurzaming, klimaatadaptatie, natuurbeheer en biodiversiteit).

Binnen het huidige werkprogramma van de Europese Commissie is er gekozen te werken met een **vijftal missies** gericht op maatschappelijke vraagstukken. De missies richten zich op: het genezen en voorkomen van kanker, het realiseren van klimaatbestendige regio's, het realiseren van schone oceanen en andere wateren, het realiseren van een gezonde bodem en het realiseren van 100 klimaatneutrale steden. Deze missies bieden ook kansen voor een stad als Leeuwarden om zich te profileren op een bepaald thema, bijvoorbeeld water, bodem of klimaatadaptatie.

Belangrijke nieuwe elementen om te benoemen zijn verder het initiatief rondom de **New European Bauhaus**. Dit is een initiatief van commissievoorzitter Ursula von der Leyen waarbij de aandacht uitgaat naar integrale oplossingen voor met name de gebouwde omgeving. New European Bauhaus

richt zich op mooiere, duurzamere en inclusievere vormen van samenleven en legt daarmee de nadruk op design/ontwerp voor de toekomst.

Tot slot legt Europa de nadruk op het betrekken van burgers bij het formuleren van beleid en het betrekken van de burger bij de wetenschap. In de ontwikkeling van projecten wordt **citizen science** en **citizen engagement** een steeds sterker element waarop projectvoorstellen worden beoordeeld. Met het betrekken van de campussen en burgers bij ontwikkelingen in de stad kunnen we inspelen op deze ontwikkeling.

2.2 Gedeelde ambities

De grootste kansen liggen daar waar de Leeuwarder prioriteiten overlappen met de prioriteiten van Europa. Europa richt zich met name op het realiseren van de groene transitie (Green Deal) en het versterken van de economische concurrentiepositie. Om de inzet te prioriteren is gekeken naar de grootste toekomstige uitdagingen en ambities en waar die overlap hebben met de Europese ambities. Een basis daarvoor is te vinden in het huidige collegeprogramma, waar een sterke economie, een duurzaam Leeuwarden en een aantrekkelijke en vitale stad en regio centraal staan. Diezelfde ambities komen terug in de omgevingsvisie, die mede daardoor, goede handvaten biedt voor het bepalen van onze prioritaire thema's richting Europa.

Het position paper waar de Omgevingsvisie mede op gebaseerd is, benoemt drie doelstellingen voor de ontwikkeling van Leeuwarden, namelijk: een groen-blauwe regio, goed leven en een sterke economische positie.

Alle drie de doelstellingen zijn verder uitgewerkt in een aantal opgaven, zoals bijvoorbeeld het vormgeven van de energietransitie, het stimuleren van de stad als campus of het versterken van de culturele positie van de stad. Zie de figuur hieronder.

GROEN-BLAUWE REGIO	GOED LEVEN	EEN STERKE ECONOMIE
Doelstellingen • Energietransitie • Biodiversiteit en klimaat(adaptatie) • Bomenaanplant • Landbouwtransitie	Doelstellingen • Brede Welvaart • Cultuur als bindmiddel • Goed wonen • Uitnodigen tot bewegen • Fiets op 1	Doelstellingen • Evenementen • Kwaliteitstoerisme • Stad als Campus • Bedrijven van de toekomst

Als we deze doelstellingen vergelijken met de ambities en programma's van de Europese Commissie ontstaan de volgende vier inhoudelijke thema's waarbij Europa Leeuwarden kan helpen om haar ambities sneller, efficiënter en effectiever uit te voeren:

- **Een groen-blauw Leeuwarden**
 - Klimaatadaptatie, biodiversiteit en ecologie
 - Energietransitie
 - Circulaire economie
- **Goed leven in Leeuwarden**
 - Duurzame mobiliteit en uitnodigen tot bewegen
 - Goed leven in Leeuwarden Oost
- **Een economisch sterk Leeuwarden**
 - Stad als Campus, Innovatie, Bedrijven van de toekomst
 - (Cultuur)toerisme

Deze thema's worden hieronder verder uitgewerkt.

2.3 Doorsnijdende thema's

Daarnaast zien we drie doorsnijdende thema's waarop binnen bovenstaande thema's ingezet kan worden: Digitalisering. Human Capital en burgerparticipatie. Digitalisering is met name ondersteunend aan het realiseren van de ambities ten aanzien van duurzaamheid, biodiversiteit, klimaatadaptatie, innovativiteit en aantrekkelijkheid. Dat wil zeggen Digitalisering is voor de gemeente Leeuwarden geen doel op zich, maar ondersteunend aan het realiseren van doelstellingen. In de Leeuwarder Digitale Agenda wordt dit ook beschreven door digitalisering te koppelen aan speerpunten. Digitalisering gaat o.a. over datagedreven werken en slimmer werken, maar ook om te anticiperen op de gevaren van cybercriminaliteit.

Human Capital is essentieel voor het realiseren van ambities. Met de veranderende demografie wordt, ook in Leeuwarden, talent steeds schaarser. Daarnaast is er soms een mismatch tussen vraag en aanbod. Deze uitdagingen komen terug in een programma zoals Onderwijs, Economie en Arbeidsmarkt. In het kader van de bovenstaande thema's kunnen projecten bijvoorbeeld gericht op het leven lang leren of het verbeteren van de match tussen werkgevers en werknemers/schoolverlaters bijdragen aan het realiseren van de inhoudelijke ambities, maar ook de ambitie uit het Collegeakkoord: Werk voor iedereen.

Betrokkenheid van bewoners bij de formulering en uitvoering van beleid wordt belangrijker. Dit is ook van groot belang bij de invoering van de nieuwe omgevingswet. In Europees verband kunnen we leren over effectieve werkwijzen voor dialoog met bewoners en het werken vanuit de quadrupel helix. Dit sluit ook aan bij de toenemende aandacht vanuit Europa voor burgerparticipatie.

2.4 Een groen-blauwe Leeuwarden

2.4.1 Klimaatadaptatie, biodiversiteit en ecologie

Leeuwarden krijgt in toenemende mate te maken met schadelijke effecten van klimaatverandering zoals hittestress, wateroverlast en droogte. Om de effecten van klimaatverandering te dempen, zet Leeuwarden erop in om in 2035 een klimaatadaptieve gemeente te zijn. Daarmee draagt het bij aan de ambities uit het nationale Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie en het Fries Bestuursakkoord Waterketen (FBWK). De gemeentes inzet op het thema klimaatadaptatie is vastgelegd in het programma Volhoudbaar en de uitvoeringsagenda klimaatadaptatie en focust zich vooral op de inrichting van de publieke ruimte.

In het programma Volhoudbaar en de uitvoeringsagenda Klimaatadaptatie wordt een drietal aan strategische doelen beschreven: Leeuwarden wil schade door wateroverlast voorkomen, watertekort en hittestress voorkomen en het bewustzijn van de burger op dit thema vergroten⁵. Deze doelen zijn uitgewerkt in een aantal strategische doelen zoals een percentuele reductie van risicogebieden en de realisatie van een aantal hectare aan waterberging. In de uitvoering van de uitvoeringsagenda wordt samengewerkt met de andere overheden uit het FBWK, het bedrijfsleven en inwoners.

Tegelijkertijd is er bij het klimaatbestendig maken van de ruimtelijke omgeving een kans om de omstandigheden voor een sterkere biodiversiteit in de gemeente te verbeteren. De crux is daarbij om groen(beheer) ook echt gericht te laten zijn op het realiseren van klimaatadaptieve en ecologische doelstellingen. We werken daar al actief aan met onze buitendienst en kunnen daarmee een voorbeeld zijn voor andere regio's in Europa. Tegelijk kunnen we ook juist op dit punt nog meer leren.

Concrete kansen en doelen in Europa

- Realiseren van kennisuitwisseling op het gebied van klimaatadaptatie binnen Europese projecten en met Europese kennisinstellingen.
- Projectfinanciering voor klimaatadaptatieve toepassingen, bijvoorbeeld bij het Cambuurstadion, in de binnenstad, in Leeuwarden Oost (bijv. heropening Vliet) of in de Spoorzone/Spoordok.
- Kennisuitwisseling en opbouw op het thema bomen/bebossing, mede vanwege de grote vervangingsopgave en de beperkte mogelijkheden voor vergroening in de binnenstad.
- Europese ondersteuning bij het vergroten van burgerparticipatie op het thema klimaatadaptatie en biodiversiteit.
- Europese kennis en financiering aantrekken voor natuurinclusieve landbouw.

2.4.2 Energietransitie

Een duurzaam Leeuwarden richt zich op drie thema's: het realiseren van de energietransitie, groene mobiliteit en circulaire economie. Ten aanzien van de energietransitie is de Leeuwarder Energie Agenda (LEA) de leidraad voor de ambities de komende jaren. De LEA wordt gekenmerkt door ambitie en haalbaarheid. Europa kan vooral ingezet worden om doelen die met eigen middelen en kennis in eerste instantie niet haalbaar lijken toch te realiseren. De LEA richt zich op twee kanten van de energietransitie; het vergroten van duurzame opwek en het besparen op verbruik. Daarnaast is er

⁵ Op het thema klimaatadaptatie loopt momenteel het Net(z)werkproject KlimaRe:pair.

bijzondere aandacht voor het tegengaan van energiearmoede. Actueel is op dit moment ook de problematiek rond de beperkte netcapaciteit.⁶

Concrete kansen en doelen in Europa

- Financieringsmogelijkheden voor de verduurzaming van, met name, Leeuwarden Oost onderzoeken en realiseren.
- Financieringsmogelijkheden voor de doelstellingen in de Leeuwarder Energie Agenda, met name rondom het tegengaan van energie-armoede realiseren.
- Innovatieve oplossingen voor het tekort aan netcapaciteit binnen Leeuwarden realiseren met behulp van Europese samenwerking, met name voor slimme netwerken en slimme lokale energieopslag.

2.4.3 Circulaire economie⁷

Als onderdeel van het programma Volhoudbaar is in 2020 de uitvoeringsagenda Circulaire Economie 2021-2022 opgesteld. Hierin wordt beschreven welke acties de gemeente in de komende periode op wil pakken om drie ambities op het gebied van circulaire economie te verwezenlijken: 1) in 2050 een samenleving zonder afval; 2) samen met de provincie Fryslân in 2025 de meest gunstige ontwikkelregio voor circulaire economie van Europa te worden. De samenwerking met provincie, ondernemers, de campussen, VCF, IPF en Omrin staat daarbij centraal. De gemeente streeft er in deze samenwerking naar om het goede voorbeeld te geven, circulaire klant te worden, circulaire initiatieven te faciliteren en (financieel) te ondersteunen, circulaire innovatie te stimuleren en netwerken aan te wenden.

Concrete kansen en doelen in Europa

- Financieringsmogelijkheden voor het circulair maken van gebiedsontwikkelingen.
- Leren over toepassingen van circulair materiaal om lokale ketens te kunnen sluiten.
- Profilering van Leeuwarden en Fryslân als gunstige ontwikkelregio voor circulaire economie.

⁶ Op het thema energie lopen momenteel drie projecten: Horizon 2020 Path2LC, Interreg A NL-DE SAVE en European City Facility.

⁷ Op het thema Circulaire Economie loopt op dit moment het project COSME CircLocal.

2.5 Goed leven in Leeuwarden

2.5.1 Duurzame mobiliteit en uitnodigen tot bewegen

Met het programma Leeuwarden Vrij Baan is Leeuwarden de afgelopen periode goed bereikbaar en in de basis toekomstbestendig gemaakt. Het onderdeel Werk Slim, Reis Slim vertegenwoordigt binnen het programma het mobiliteitsmanagement. Naast deze programma's werkt Leeuwarden aan de ambitie Fiets-op-1. Leeuwarden zet daarmee in op het vergroten van het gebruik van actieve vormen van mobiliteit en andere mobiliteitsconcepten in de stad.

Daarnaast heeft Leeuwarden ambities rondom het spoor. Deze lenen zich minder goed voor Europese samenwerking, omdat de mogelijkheden hiervoor vooral bestaan voor routes op het zogenaamde hoofdnetwerk binnen de Europese Unie. Om ook voor een stad als Leeuwarden mogelijkheden te ontsluiten is bijvoorbeeld een nieuwe definitie van het begrip urban node in de TEN-T van belang. Leeuwarden zet hierop in met een lobby.

Concrete kansen en doelen in Europa

- Projectontwikkeling voor innovatieve plannen rondom mobiliteitshubs (bijvoorbeeld in het Spoordokgebied en/of Middelzee)
- Projectontwikkeling voor ontwerp van de openbare ruimte gericht op vormen van actieve mobiliteit (o.a. fietspaden)
- Beleidsbeïnvloeding/Profilering op mogelijkheden voor nieuwe oplossingen binnen Small en Medium Sized Cities en gericht op hervorming van het Urban Nodes programma.

2.5.2 Goed Leven in Leeuwarden Oost

Met het Programma Leeuwarden Oost willen we zorgen voor meer toekomstperspectief voor een volgende generatie in de wijken Oud-Oost, Bilgaard, Vrijheidswijk, Heechterp-Schieringen en Camminghaburen. De focus ligt daarbij op een langjarige integrale aanpak. Binnen het programma staan de thema's leren, werk, wonen en gezondheid centraal. De bedoeling is om door innovatie, systeemdoorbraken en grootschalige samenwerking een goede kwaliteit van leven te creëren voor bewoners van deze wijken. Die goede kwaliteit van leven vindt zijn oorsprong in kansengelijkheid, bestaanszekerheid, leefbaarheid en vertrouwen.

De lessen die we in Leeuwarden Oost leren over kwaliteit van leven en welke aanpak echt werkt om verschil te maken, kunnen we ook toepassen in de bredere gemeente.

Concrete kansen en doelen in Europa

- Ontwikkeling van projecten rondom verduurzaming van de woningvoorraad, zowel voor huur- als koopwoningen
- Ontwikkeling van projecten rondom klimaatadaptieve aanpassingen in de leefomgeving, evt. in combinatie met sport/bewegen/duurzame mobiliteit/voedsel/onderwijs.
- Projectontwikkeling rondom sociale inclusie en bijvoorbeeld de integratie van statushouders.
- Projectontwikkeling rondom bewonersparticipatie in deze transitie.

2.6 Een economisch sterk Leeuwarden

2.6.1 Stad als Campus, Regio als Proeftuin

Leeuwarden heeft met een sterk ontwikkelde campusstructuur Europa heel wat te bieden. Naast inhoudelijke kennis op het terrein van watertechnologie, agri-food, cultuurtoerisme en circulaire economie, biedt Leeuwarden Europa een experimenteerlocatie. In Leeuwarden wordt niet alleen kennis ontwikkeld, het wordt ook in de praktijk getest, samen met de belangrijkste stakeholders. Leeuwarden werkt samen met de onderwijspartners, campussen en het bedrijfsleven aan een Living Lab agenda waarbij studenten en bedrijven de mogelijkheid hebben om innovaties in de praktijk te testen. Leidend hierbij zijn de SDGs. Daarnaast bieden Leeuwarden en Friesland Europa een interessante setting waarbij veel initiatieven van onderop uit de Mienskip worden opgezet en uitgevoerd. Enkele voorbeelden hiervan zijn de Vereniging Circulair Friesland, het SDG Netwerk Fryslân, Fossylfrij Fryslân en Kening fân de Greide. Deze unieke setting wordt ook door Europa gewaardeerd in 2021 is Leeuwarden voor de tweede keer op rij halve finalist voor de Europese iCapital Awards.

Leeuwarden kan tegelijk veel kennis, informatie en innovaties uit Europa halen die kunnen worden gebruikt om de eigen economie te versterken en uit te bouwen. Naast de mogelijkheden van kennisuitwisseling en de overdracht van innovatieve oplossingen voor maatschappelijke uitdagingen, biedt Europa ook financieringsmogelijkheden voor innovatieve projecten en de (door)ontwikkeling van campussen en living labs.⁸

Concrete kansen en doelen in Europa

- Leeuwarden profileren als innovatieve stad en kennispartner op het terrein van watertechnologie en cross-over technologieën vanuit de Watertechnologie.
- Uitbouw van bestaande en eventueel ontwikkeling van een nieuwe Living Labs (bijvoorbeeld bij het Cambuur Stadion) en/of de positionering van de hele gemeente als Living Lab.
- Profilering van het verhaal van Leeuwarden met een stad als campus en de regio als proeftuin.

2.6.2 Cultuurtoerisme

Hoewel 2018 inmiddels alweer een tijd achter ons ligt, is Leeuwarden in Europa nog steeds bekend als Culturele Hoofdstad. Leeuwarden heeft laten zien dat cultuur als aanjager van allerlei maatschappelijke processen, rondom de energietransitie, klimaatadaptatie, biodiversiteit, maar ook rondom eigenheid en trots interessante projecten en resultaten oplevert. Met LF2028 zetten we blijvend in op cultuur en de rol die cultuur speelt in maatschappelijke processen. Dit doen we bijvoorbeeld rondom kunst in relatie tot vergroening in de binnenstad en in de Zuidlanden, maar ook door samenhang te zoeken met het programma van LF2028 dat daar in de triënales ook veel aanknopingspunten voor biedt (in 2022 bos, biodiversiteit en vergroening, in 2025 bodem).

Die inzet van cultuur als 'driver' in maatschappelijke processen is ook verweven in onze visie op cultuur, die zich richt op het realiseren van vier lijnen uit de Legacy van Culturele Hoofdstad: 1)

⁸ Op het thema Innovatie lopen momenteel de volgende projecten: Interreg Europe Upgrade SME, semi-finalist European Rising Innovative City Award.

Streven naar een diverse en inclusieve samenleving, 2) Versterken van het artistieke klimaat, 3) Streven naar een sterke lokale identiteit en 4) Versterken van de economie en cultuurtoerisme.⁹

De Friese en Leeuwardense identiteit en de versterking daarvan komt onder meer terug in onze inzet op taal en meertaligheid. Onze status als UNESCO City of Literature draagt ook bij aan onze internationale zichtbaarheid op dit thema.

Daarnaast zorgt een inzet op cultuur en een sterke culturele en creatieve sector voor een prettig verblijfsklimaat voor zowel de inwoner als de bezoeker. Creatieve broedplaatsen en festivals zijn hierbij van belang. De Leeuwarder notitie Creatieve Broedplaatsen 2020-2028 laat daarnaast zien dat creatieve broedplaatsen zorgen voor economische spin-off. De ambitie is dan ook om creatieve broedplaatsen, waar mogelijk, te ondersteunen en faciliteren. Ditzelfde geldt voor festivals zoals Welcome to the Village en Explore the North.

Tot slot, werken we met Visit Leeuwarden aan de ontwikkeling en marketing van Leeuwarden als interessante reisbestemming.

Concrete kansen en doelen in Europa

- Via lidmaatschap van het Eurocities Culture Forum Leeuwarden presenteren en profileren.
- Projectontwikkeling samen met LF2028 om de programmering van de verschillende triënnales te realiseren en zo ook grootschalige evenementen te faciliteren.
- Ondersteuning van andere organisaties, zoals de culturele instellingen en festivals, bij het schrijven van Europese projectaanvragen en het vinden van internationale partners.
- Kunst in relatie tot vergroening, bijvoorbeeld in de binnenstad en in de Zuidlanden.
- Ontwikkeling van Europese projecten rondom taal en meertaligheid in samenhang met onze status als City of Literature.
- Positionering en ontwikkeling van Leeuwarden als festivalstad door participatie in de European Festivals Association.

⁹ Op dit moment lopen op het thema Cultuurtoerisme de volgende projecten: Horizon 2020 BeCultour, Interreg Europe ECoC-SME, Erasmus+ Creative Ageing.

Hoe profileren we onszelf in Europa?

Het verhaal waarmee Leeuwarden Europa ingaat is dat van innoverende en leefbare stad, in een rurale omgeving. Een middelgrote stad met een historische relatie met landbouw en water, die zich heeft ontwikkeld tot voorloper in Water Technologie, Agri-food, Cultuurtoerisme en Circulaire Economie. Deze expertise heeft Leeuwarden opgebouwd door haar unieke campus-structuur te combineren met een Living Lab-aanpak: the city as a campus, the region as a living lab. Op de Water-, Dairy- en Energiecampus worden onderwijs, onderzoek, business en overheid geclusterd en voorzien van de ruimte om te innoveren. De synergie die zo ontstaat levert duurzame innovaties van hoogwaardig niveau op. Deze duurzame innovaties krijgen alle ruimte om getest en geperfectioneerd te worden in de Living Labs in en rondom de stad, waardoor ze snel klaar zijn om de (internationale) markt te betreden.

Omdat de duurzame thema's van water en landbouw zo verweven zijn met de regio's cultuur, zijn de inwoners van Leeuwarden erg betrokken bij wat er op de campussen en in de Living Labs gebeurt. Tijdens het jaar als culturele hoofdstad hebben burgerinitiatieven in de regio via culturele interventies aandacht gevraagd voor duurzaamheidsproblematiek op de verschillende thema's en zo laten zien dat cultuur kan worden gebruikt als katalysator voor verandering.

De duurzame en cros-sectorale innovaties die in dit ecosysteem ontstaan dragen bij aan het realiseren van een leefbare regio, de zogenaamde Noordelijke Blauwe Delta: een gezonde, gelukkige regio met duurzame economische welvaart. Daarbij ontstaat een wisselwerking: innovatie in de stad draagt bij aan de leefbare regio, en de leefbare regio stimuleert de innovatie in de stad.

2.7 Inzet op andere thema's

Inherent aan het kiezen van prioritaire thema's is ook dat een aantal thema's die Europees wellicht wel kansrijk geacht worden niet actief benoemd worden in deze Agenda. Het gaat dan bijvoorbeeld om thema's als digitalisering en werk voor iedereen. Dit betekent niet dat er geen inzet gepleegd wordt op deze thema's. De inzet in Europese projecten richt zich vaak op integrale oplossingen voor de genoemde opgaven en uitdagingen. Een voorbeeld hiervan is dat het tegengaan van energiearmoede onderdeel is van onze inzet op de energietransitie. En met een focus op Leeuwarden Oost wordt ook in integraliteit gekeken naar leren, werken, wonen en gezondheid. Zo komt ook de Opgave Vitaal Platteland, waarin ook integraal naar oplossingen wordt gezocht, terug in de prioritaire thema's onder biodiversiteit en klimaatadaptatie.

Daarnaast is een belangrijk onderdeel van deze Europa Agenda ook de organisatorische inbedding van Europa. Dat betekent dat de inzet er ook op gericht zal zijn om de organisatie zo in te richten dat het uitvoeren van Europese projecten beter en meer gefaciliteerd wordt. Ook projecten en initiatieven binnen andere dan de prioritaire thema's plukken daar de vruchten van. De prioritaire thema's krijgen actieve strategische ondersteuning en bij andere thema's zullen we faciliterend optreden.

3 De gemeente en externe samenwerking

Na het beantwoorden van de waarom en wat vraag is het tijd om ook de vraag hoe we deze doelen en ambities waar gaan maken te beantwoorden. Dat gaat met name over de rol van de gemeente, de eigen organisatie en de samenwerkingen die we aangaan om onze doelen te bereiken.

3.1 Rol van de gemeente en de eigen organisatie

De gemeente kan bij Europese projectontwikkeling verschillende rollen aannemen. De gemeente kan zelf actief participeren in een project als **lead partner** of **partner**. Daarnaast kan de gemeente een project van organisaties in de stad ondersteunen als **cofinancier** of door een Letter of Support af te geven. De gemeente is dan **actief supporter**. Tot slot kan de gemeente andere partijen ondersteunen bij projectontwikkeling als **facilitator** of **aanjager**.

Een sterkere inzet op Europa en Europese projectontwikkeling betekent ook dat de basis op orde moet zijn. Dit betekent dat we binnen de gemeente werken we met een 'Team Europa' bestaand uit een Europa Coördinator en een Adviseur Europese Projecten. Het team wordt aangevuld met inhoudelijke beleidsadviseurs en de Lobbycoördinator. Daarnaast zijn ook de financieel medewerker en de afdeling communicatie betrokken. Op die manier kunnen we alle aspecten van het Europese werken afdekken. Dit team is nog in ontwikkeling en zal, naar aanleiding van de uitwerking van de inhoudelijke thema's nader vorm moeten krijgen.

Het team richt zich op het onderhouden van de externe contacten, het aanjagen en ondersteunen van projectontwikkeling binnen en buiten de gemeente en op het verbeteren van de kennis van Europese mogelijkheden binnen de ambtelijke organisatie.

3.2 Externe samenwerking

In de eerste plaats werken we voor de realisatie van de Europa Agenda samen met ondernemers, kennis- en onderwijsinstellingen, maatschappelijke en culturele organisaties én bewoners in de gemeente. Daarnaast werken we ook samen in een aantal organisaties waar we als gemeente Leeuwarden onderdeel van zijn. Deze organisaties en hun rol in de uitvoering van deze Agenda worden hieronder toegelicht.

3.2.1 Provincie en de Friese Projecten Machine

Binnen Friesland werkt de gemeente Leeuwarden samen met de provincie, andere gemeenten, kennis- en onderwijsinstellingen en het bedrijfsleven in de Friese Projecten Machine (in oprichting, uiteindelijke naam waarschijnlijk Europese Verbindings Alliantie E.V.A.). De Friese Projecten Machine kan gezien worden als een one-stop shop voor Europese projectverwerving. De gemeente heeft een actieve rol binnen de Friese Projecten Machine via deelname in een stuur/regiegroep.

Niet alleen de gemeentelijke organisatie kan gebruik maken van de kennis, expertise en financieringsmogelijkheden die de FPM biedt. Ook de organisaties binnen de gemeentegrenzen van Leeuwarden die Europese samenwerking zoeken kunnen terecht bij de FPM. De gemeente Leeuwarden informeert organisaties actief over het bestaan van de Friese Projecten Machine en de

mogelijkheden die de FPM biedt. Binnen de FPM geven we ook onze samenwerking met organisaties zoals de WaterCampus, Vereniging Circulair Friesland, en de kennis- en onderwijsinstellingen vorm.

3.2.2 EU Office Cities Northern Netherlands

De gemeente Leeuwarden werkt met de andere drie grote steden in Noord Nederland samen in Brussel via het EU Office Cities Northern Netherlands. Het EU Office werkt als de ogen en oren van de gemeente in Brussel. De medewerkers van het EU Office houden de Europese ontwikkelingen in de gaten en signaleren die kansen die passen bij de ambities van de individuele steden. Daarnaast zorgt het EU Office voor de link met partners in andere landen die nodig zijn om de benodigde consortia te vormen voor projectaanvragen. De gemeente Leeuwarden is actief betrokken bij de opdrachtverlening aan het EU Office en de organisatie en doorontwikkeling van het EU Office.

3.2.3 Samenwerkingsverband Noord Nederland (SNN)

Het Samenwerkingsverband Noord Nederland richt zich op de lobby of public affairs vanuit de zeven grote overheden in Noord Nederland (drie provincies en vier steden) richting zowel Brussel als Den Haag. Lobby en public affairs zijn er op gericht om onze beleidsprioriteiten en wensen om te zetten in Europese wet- en regelgeving en, met name, subsidieprogramma's aansluitend bij de Leeuwardense thema's. We sturen in de noordelijke samenwerking zoveel mogelijk op gemeenschappelijke belangen. SNN kan helpen bij het positioneren en profileren en helpt ons de Europese beleidsprioriteiten te sturen. Ook de wisselwerking tussen de Brusselse politiek en de Haagse politiek kan Brussel ingezet worden om ook in Den Haag bepaalde zaken voor elkaar te krijgen.

3.2.4 Internationale en Europese netwerken

Tot slot is de gemeente Leeuwarden ook in Europese netwerken actief. De netwerken worden ingezet voor profilering en positionering en zijn bij uitstek geschikt voor het vinden van partners voor Europese projecten. Leeuwarden is op dit moment aangesloten bij de volgende netwerken:

UN Global Compact

Leeuwarden is sinds 2010 lid van het United Nations Global Compact. Dit programma is een verbond tussen steden, bedrijven en organisaties over de hele wereld die het bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties meer willen betrekken bij de realisatie van de 17 Duurzame Ontwikkelingsdoelen. Leden van het programma inspireren elkaar en werken samen om de wereld duurzamer te maken. Leeuwarden is de enige Nederlandse stad die zich verbonden heeft aan het UN Global Compact.

ERRIN

Via het EU Office Cities Northern Netherlands zijn we aangesloten bij het European Region Research and Innovation Network (ERRIN). ERRIN richt zich op een brede onderzoeks- en innovatieagenda en werkt met veel verschillende thematische werkgroepen. ERRIN richt zich op de ondersteuning van regio's bij het verbeteren van onderzoeks- en innovatie-ecosystemen. ERRIN richt zich zowel op lobby als Europese projectontwikkeling en biedt Leeuwarden zowel een podium richting de Europese Commissie als een podium richting potentiële projectpartners.

Eurocities

Eurocities is het Europese netwerk van steden. Leeuwarden is lid van het Cultuur Forum. Binnen het Cultuur Forum werkt Leeuwarden aan het uitbouwen van het profiel van Leeuwarden als cultuurstad mede als opvolging van Culturele Hoofdstad. Eurocities is een belangrijke partij voor de lobby van steden richting de Europese Commissie. Daarnaast is het, vanwege het brede lidmaatschap van steden, een goede plek om potentiële partners te vinden.

ENoLL

In 2021 is Leeuwarden lid geworden van het European Network of Living Labs (ENoLL). ENoLL biedt ons de mogelijkheid te leren van andere Living Labs en zo mede vorm te geven aan de Friese Living Lab agenda. Daarnaast biedt het, net als de andere netwerken, een platform richting de Europese Commissie en potentiële partners.

Energy Cities

Via het EU Office Cities Northern Netherlands is Leeuwarden ook lid van het netwerk Energy Cities. Energy Cities is een leergemeenschap van steden die werken aan de energietransitie. Via Energy Cities doen we inspiratie op, vinden we partners en worden we op de hoogte gebracht van Europese mogelijkheden.

Startup Europe Regions Network (SERN)

Via het EU Office Cities Northern Netherlands zijn we tot slot ook lid van SERN. SERN richt zich op regio's en steden die een goed ecosysteem voor startups op willen zetten. Dit netwerk biedt ons ook een platform voor het vinden van partners en het ontwikkelen van Europese projecten. Momenteel werken we samen met SERN in het project CircLocal gericht op circulair inkopen.

4 Monitoring, evaluatie en vervolgstappen

Op basis van de Europa Agenda zal een projectenportfolio en uitvoeringsagenda worden opgesteld waarin de verschillende prioritaire thema's worden teruggebracht tot een aantal concrete projecten. Afhankelijk van de keuzes in de projecten bepalen we ook onze inzet richting onze samenwerkingspartners regionaal en de internationale netwerken.

Jaarlijks monitoren we de resultaten van onze inzet, waarbij minimaal aandacht is voor de lessons learned uit toegekende en afgewezen projecten, gegenereerde financiering en de meerwaarde van de samenwerking voor het realiseren van ambities en doelstellingen.

Tweejaarlijks wordt het projectenportfolio geëvalueerd en indien nodig aangepast. Soms zal blijken dat de ingeschatte kansen toch ergens anders liggen of de interne dynamiek zorgt er voor dat projecten minder snel van start komen of dat prioriteiten verschuiven. Binnen de gekozen thema's kunnen dan verschuivingen in het projectenportfolio tot stand komen.

De Europa Agenda zal in 2025 worden geëvalueerd. Deze evaluatie valt samen met de evaluatie van de op te richten Friese Projecten Machine. De evaluatie vormt dan de basis voor de actualisatie van de Europa Agenda voor de periode 2026-2030.

Annex 1: Projectenlijst

Hieronder volgt een overzicht van de lopende Europese projecten in Leeuwarden.

1. Een duurzaam Leeuwarden

Path2LC

In het PATH2LC-project werken overheden samen om met en van elkaar te leren hoe ze CO2-vrije gemeenten kunnen realiseren. De belangrijkste activiteiten in het project zijn het opstellen van verschillende actieplannen voor duurzame energie (en klimaat) die de gemeenten zullen ontwikkelen en uitvoeren. Het PATH2LC-project stimuleert:

- de uitwisseling van bestaande kennis en ervaring tussen gemeenten;
- de afstemming tussen verschillende bestuursorganen binnen de gemeenten;
- de samenwerking met lokale belanghebbenden.

Daarnaast is het doel om de betrokken overheden te helpen met de vereiste plannings- en monitoringsystemen. Hiermee kunnen transitieplannen worden ontwikkeld en uitgevoerd, en komen we dichterbij het behalen van de doelstellingen die zijn vastgelegd in actieplannen. De netwerksamenwerking is bedoeld om overheden en gemeentes met elkaar te verbinden, om van elkaar te leren, en de betrokkenheid bij de energie- en klimaattransitie te vergroten. Beleidsmakers en overheidsinstanties op gemeentelijk niveau worden ondersteund door wetenschappelijke expertise om inzicht te krijgen in de haalbaarheid van hun actieplannen en het uitvoeren van maatregelen. De netwerken zijn 5 bestaande samenwerkingsnetwerken van gemeentes in Italië, Griekenland, Portugal, Nederland en Frankrijk. Met het project nodigen de deelnemende partijen ook andere gemeenten uit om aan te sluiten en te leren van deze netwerkbenadering.

Programma: Horizon2020

Projectduur: September 2020 – August 2023

Budget voor Leeuwarden: € 118.710,-

Projectpartners:

- Institute for Resource Efficiency and Energy Strategies (IREES) – Lead
- Fraunhofer Institute for Systems and Innovation Research ISI
- Technische Universität Wien (EEG)
- e-think
- Energy Cities (ENC)
- Hespul
- UCSA – Joint Office for Environmental Sustainability
- Sustainable City Network
- Cominidade intermunicipal do oeste (OesteCIM)
- Cities Northern Netherlands
- ALTE69

SAVE

De ontwikkeling van hernieuwbare energie is van cruciaal belang voor de energietransitie. Hernieuwbare energie vormt een telkens groter wordend onderdeel van de mondiale energievoorziening. Om duurzaam te kunnen voorzien in deze energiebehoefte en om dergelijke klimaatdoelen (Klimaatakkoord van Parijs) te kunnen halen, moet het tempo van de uitbreiding van het gebruik van hernieuwbare energie worden verhoogd.

Een breed maatschappelijk draagvlak beïnvloedt de inspanningen richting duurzaamheid. Deze inspanningen hangen af van de steun en betrokkenheid van de bevolking. Momenteel is er in zekere mate een desinteresse en/of onwetendheid te vernemen onder de bevolking. Dit is waar het project SAVE op aansluit.

Project SAVE wil door belangstelling te wekken, scholing en participatie burgers, bedrijven (vooral het mkb) en relevante belanghebbenden verbinden. Door concrete activiteiten moeten zij actief worden betrokken bij de energietransitie. SAVE wil op de samenleving stimuleren om innovaties in de energietransitie sneller te omarmen. Gemeente Leeuwarden is een van de pilotgemeenten in dit project.

Programma: Interreg VA (NL-DL)

Looptijd: maart-2021 – juni 2022

Budget voor Leeuwarden: € 46.710,-

Project partners:

- MARIKO GmbH
- Gemeente Leeuwarden
- Stichting Hanze Hogeschool Groningen
- Norseeheilbad Borkum
- NettCon Energy GmbH
- Gemeente Ameland
- Landkreis Leer – Amt für Digitales und Wirtschaft
- Vereniging FME-CWM

European City Facility

De Zwette is ideaal voor het gebruik van zonnepanelen. Echter, door een beperkte netwerkcapaciteit kan de opgewekte groene energie niet meer terug geleverd worden aan het elektriciteitsnet, waardoor een groot (financieel) voordeel van het installeren van zonnepanelen voor bedrijven wegvalt. Dit belemmert de energietransitie binnen de gemeente Leeuwarden. De gemeente Leeuwarden gebruikt de EUFC-subsidie om een volwaardig bedrijfs- en financieel plan voor een oplossing voor de Zwette te ontwikkelen, waarbij lokaal opgewekte energie kan worden opgeslagen en gedeeld, bijvoorbeeld door het gebruik van een batterij. Als dit project voor de Zwette succesvol is, dan kan deze oplossing ook op andere bedrijventerreinen in Nederland en Europa worden ingezet. Daarnaast zou een dergelijk concept ook een interessante ontwikkeling zijn voor (afgelegen) dorpen en eilanden.

Programma: Horizon 2020

Looptijd: november 2021 – november 2022

Projectgrootte: €60.000

2. Een groen-blauw Leeuwarden

KlimaRe:pair

Klimaatverandering is voor velen omvangrijk, complex en hopeloos. Het is daarom van cruciaal belang om te investeren in verbeelding en handelings- en toekomstperspectieven. Gemeente Leeuwarden wil daarom met andere Noord-Nederlandse en Duitse partners hiermee aan de slag. Niet om de werkelijkheid te ontduiken, maar om dit avontuur van klimaatverandering aan te gaan. Dit allemaal in samenwerking met de jongeren.

Tijdens dit project staat het burgerinitiatief centraal. De Jonge Klimaatbeweging en de Youth for Climate Adaption Conference zijn voorbeelden van dit soort initiatieven van jongeren. Burgers, ondernemers, wetenschap en overheden kunnen met dit project gezamenlijk nadenken over oplossingen voor de uitdagingen van klimaatverandering en de circulaire economie.

Er wordt bijvoorbeeld samen gekeken naar wateroverlast, vergroening van de binnenstad en repareren in plaats van nieuw produceren.

Programma: Net(z)werk

Looptijd: januari 2021 – november 2021

Projectgrootte: €47.665,00

Project partners:

- Leeuwarden
- House of Design
- Oldenburg
- Rastede

3. Een innovatief Leeuwarden

Upgrade SME

In het UpGradeSME-project werkt Leeuwarden met 7 andere partners uit 6 verschillende Europese regio's samen om de exportpositie van het midden- en kleinbedrijf (MKB) te verbeteren. Exporterende bedrijven zijn meer concurrerend en kunnen economische schommelingen beter opvangen. Daar willen we graag de Leeuwarder bedrijven bij helpen en de ondersteunende partijen in faciliteren. Om de export van het MKB te stimuleren, werken de partners samen aan het ontwikkelen van beleidsinstrumenten die de barrières voor het exporteren van producten en diensten kunnen verlagen. De partners organiseren daartoe gedurende 5 jaar o.a. workshops, uitwisselingen, en studiebezoeken.

Programma: Interreg Europe

Budget voor Leeuwarden: € 52.201,-

Looptijd: april 2016 – maart 2022

Project partners:

- Gemeente Leeuwarden
- Pannon Business Network Association (Hongarije)
- South Muntenia Regional Development Agency (Roemenië)
- Business Development Friesland Foundation
- Steinbeis Innovation gGmbH (Duitsland)
- Ave Intermunicipal Community CIM Ave (Portugal)
- San Sebastian Socio-Economic Development Agency Ltd. (Spanje)
- Ministry of Finance (Hongarije)

Giggin' Policy

In Giggin' Policy werkt de gemeente Leeuwarden drie jaar samen met lokale overheden en kennisinstellingen in Ierland, Schotland, Spanje en Finland. Het onderwerp is de zogenaamde 'GIG-economy', een economie waarin freelance-werk en nul-uren contracten heel gangbaar zijn. De komende generatie zal steeds vaker met zzp en freelance-posities te maken zal hebben i.p.v. vaste dienstverbanden. Een mbo-er die na zijn opleiding als technicus, grafisch ontwerper, ICT-er, bouwvakker, etc. aan de slag gaat moet kunnen netwerken, communiceren en pro-actief achter klussen aan kunnen gaan. Kennisinstellingen moeten hier op inspelen zodat ze die jongeren opleiden voor de arbeidsmarkt waar straks behoefte aan is. Daarom gaan we binnen het project samenwerken aan bewustwording over de gig-economy en brengen we jongeren in contact met beleidsmakers en adviseurs. Dat betekent samen met jongeren in gesprek gaan over welk beleid nodig is voor dit arbeidsmarktvraagstuk. Het is de bedoeling een structuur op te zetten waarbij jongeren veel vaker hun mening geven aan beleidsmakers.

De gemeente doet aan dit project mee vanwege het actuele onderwerp, de samenwerking met gig-economy beleidsadviseurs elders in Europa, en het opzetten van een structuur waarbij mbo jongeren hun stem kunnen laten horen aan beleidsmakers.

Programma: Erasmus+

Budget voor Leeuwarden: € 51.835,-

Projectduur: December 2020 – November 2023

Projectpartners:

- Friesland College
- ROC Friese Poort
- Learning Hub Friesland
- Gemeente Leeuwarden
- Meath County Council (Ierland)
- Dundalk Institute of Technology (Ierland)
- Newry and Mourne Co-operative and Enterprise Agency (Noord-Ierland)
- KSPCM (Litouwen)
- Chamber of Commerce Barcelona (Spanje)
- Educem II (Spanje)

2. Een aantrekkelijk Leeuwarden

ECoC-SME

ECoC-SME is een interregionaal samenwerkingsproject dat zich richt op de onderbenutte kans voor steden en regio's om bestaande en potentiële MKB-bedrijven te ontwikkelen via hun vroege

betrokkenheid bij evenementen zoals Culturele Hoofdstad (LF2018). Het project richt zich op het potentieel van het mega-evenement om lokaal ondernemerschap te activeren, te versterken en te diversifiëren door hun creatieve, 'onconventionele' sector-overschrijdende samenwerkingsverbanden, clustering en netwerken, evenals hun internationalisering, aan te moedigen.

In het project verkennen en delen de partners, bestaande uit culturele hoofdsteden uit het verleden, heden en de toekomst, via een proces van co-creatie hun ervaringen en praktijk om lokaal mkb te versterken. Deze uitwisseling in Local Learning Labs en internationale projectbijeenkomsten resulteert in nieuwe projecten en initiatieven op maat in de vijf verschillende steden. Er zullen actieplannen worden opgesteld om deze instrumenten te verrijken en in het derde jaar van het project zullen geselecteerde maatregelen in deze steden en regio's worden uitgevoerd.

Er is een groeiende belangstelling van zowel de EU-commissie als de deelnemende steden voor een efficiënt gebruik van lokale en EU-middelen en voor het maximaliseren van de voordelen van de ECoC. Er worden echter geen concrete richtlijnen aangeboden aan ECoC-hosts voor de betrokkenheid en aanmoediging van lokale MKB-bedrijven. Daarom zullen ervaringen ook worden gedeeld met het ECoC-programma om de richtlijnen voor kandidaat-steden te verbeteren.

Programma: Interreg Europe

Budget voor Leeuwarden: € 126.202,-

Looptijd: van 1 augustus 2019 tot 31 juli 2022

Project Partners:

- Gemeente Leeuwarden
- Inqubator Leeuwarden
- Savonlinna: University of Eastern Finland
- Matera: Materahub, Italië
- Rijeka: Municipality of Rijeka, Kroatië
- Timisoara: Municipality of Timisoara, Roemenië
- Kaunas: Vytautas Magnus University Centre for Enterprise Practices, Litouwen

Creative Ageing

Dit project, gefinancierd door het EU-programma "Erasmus + / volwasseneneducatie, is gestart door München om strategische partnerschappen bij de uitwisseling van goede praktijken te ondersteunen. De bedoeling is om door uitwisseling te leren van goede praktijken over hoe senioren die nooit of nauwelijks deelnemen sociale of culturele activiteiten - om biografische, gezondheids- of financiële redenen – toch kunnen worden betrokken bij culturele educatieprojecten. Welke barrières zijn er en hoe kunnen ze worden overwonnen? Gemeenten zullen het probleem samen aanpakken met sleutelfiguren uit het onderwijs, cultuur en sociale zaken die senioren al bereiken of ernaar streven deze te bereiken met cultuureducatie. De focus ligt op projecten waar senioren een actieve rol spelen, zelfs in het ontwerp van het programma.

Programma: Erasmus+

Budget voor Leeuwarden: € 18.825,00

Looptijd: september 2019 – februari 2022

Project Partners:

- München

- Berlijn
- Brighton & Hove
- Oostende
- Gotenburg

BeCULTOUR

Het overkoepelende doel van Be.CULTOUR is het co-creëren en testen van duurzame innovaties voor circulair cultuurtoerisme. Dit gebeurt door middel van het creëren van netwerken en verbeterde investeringsstrategieën. Het project richt zich daarbij specifiek op achtergestelde en afgelegen gebieden, cultuurlandschappen, geïndustrialiseerde gebieden en over-geëxploiteerde gebieden en probeert deze gebieden en gemeenschappen te herstellen.

Leeuwarden heeft onlangs een nieuw toerismebeleid ontwikkeld gefocust op duurzaamheid, cultureel erfgoed en sociale aspecten van toerisme. In dit samenwerkingsverband wil Leeuwarden kennis op het gebied van cultuurtoerisme delen met, en leren van, de andere deelnemers in dit project. Tijdens dit project wil Leeuwarden zich bezig houden met het vraagstuk: hoe zorg je ervoor dat je aantrekkelijk en innovatief genoeg bent zonder je erfgoed op te moeten offeren?

Programma: Horizon 2020

Budget voor Leeuwarden: ntb

Looptijd: februari 2021 - januari 2024

Project partners o.a.:

- Greater Poland Tourism Organization (Polen)
- Gwynedd County Council (VK)
- Kuldiga District Municipality (Letland)
- Museo Diffuso dei 5 Sensi Sciacca - Cooperativa di Comunità Identità e Bellezza (Italië)
- Nicosia Tourism Board (Cyprus)
- North-West Regional Development Agency (NWRDA) (Roemenië)
- Regional development agency Srem (Servië)
- Regione del Veneto (Italië)
- Region of Thessaly (Griekenland)
- Saltaire Inspired (VK)
- Savonlinna Development Services Ltd. (Finland)
- Stadsregio Parkstad Limburg (Nederland)
- Sviluppumbria (Italië)
- Timis County Council (Roemenië)
- University of Algarve (Portugal)